

Зарубіжний досвід

УДК 330.341.1.001.12:061.1

JEL F29, O38

О.М. Луцків

Програмно-стратегічне забезпечення реалізації інноваційної політики ЄС

Розглянуто стратегічно-програмний інструментарій формування та реалізації інноваційної політики ЄС. Визначено стратегічні пріоритети інноваційного розвитку ЄС. Розглянуто стан і тенденції інноваційного розвитку ЄС. Проаналізовано Стратегії та Програми підтримки інноваційного розвитку в ЄС, виокремлено їх основні пріоритети та шляхи реалізації. Узагальнено й систематизовано європейський досвід регулювання інноваційної діяльності та досліджено основні напрями підтримки реалізації інноваційних процесів у ЄС. Проаналізовано найбільш дієві інструменти стимулювання інноваційної діяльності в ЄС. Виокремлено основні переваги 8-ої Рамкової програми, порівняно з попередніми. Здійснено аналіз фінансового забезпечення реалізації програми «Горизонт-2020». Проаналізовано особливості реалізації інноваційної політики в деяких країнах-членах ЄС. Визначено напрями вдосконалення української інноваційної політики з урахуванням європейського досвіду.

Ключові слова: інноваційна політика, стратегії, програмне забезпечення, програмні документи, інноваційна діяльність, інноваційні процеси.

Європейська практика свідчить, що рівень економічного розвитку країни визначається посиленням інноваційних процесів на регіональному рівні і зростаючою інтелектуалізацією основних чинників виробництва. Інтенсивність проведення наукових досліджень і розробка на їх основі новітніх технологій, впровадження їх у всі сфери економіки і розвиток міжнародної інтеграції в науково-виробничій сфері є стратегічною ціллю економічного розвитку ЄС. Причому інтелектуальні ресурси поряд з новітніми технологіями не лише визначають перспективи економічного зростання, але і є показником рівня економічної незалежності і добробуту країни.

Слабкий інноваційний компонент є гальмом економічного розвитку України. Він зумовлений насамперед неефективною системою взаємодії науки і виробництва, недосконалою системою венчурного фінансування, відсутністю реального стимулювання розвитку інноваційного підприємництва і низкою інших причин. Щоб покращити ситуацію в цій сфері, існує потреба в детальному аналізі європейського досвіду активізації, підтримки та регулювання інноваційних процесів на національному та регіональному рівнях, що дасть змогу знайти правильні шляхи формування інноваційної політики в Україні.

Увага багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, зосереджена на дослідженні концептуальних засад і методологічних аспектів інноваційного розвитку, питаннях активізації інноваційної діяльності, у тому числі і на регіональному рівні. Серед зарубіжних учених слід відзначити праці: П. Друкера, Е. Кларка, Г. Менша, Р. Нельсона, Б. Санто, Б. Твісса, Р. Фостера, К. Фрімена, Й. Шумпетера та інших. Нові явища в процесах інноваційного розвитку країн-членів ЄС розглянуті в роботах Ф. Кука, А. Ізаксена, Б. Ешема, М. Гертлера. Серед вітчизняних учених цим питанням присвячені праці О. Амоші, Ю. Бажала, В. Базилевича, Б. Буркинського, В. Гейця, З. Варналія, І. Ткаченка, А. Філіпенка та інших. Однак, попри значну увагу науковців до дослідження цієї проблематики, активізації інноваційних процесів так і не відбувається, що вимагає подальшого дослідження згаданої проблематики, зокрема і вивчення досвіду ЄС у цій сфері.

© О.М. Луцків, 2017.

Метою статті є дослідження європейського досвіду програмно-стратегічного забезпечення формування та реалізації інноваційної політики; вивчення основних напрямів підтримки інноваційних процесів у ЄС та окремих країнах-членах ЄС.

Попри те, що сучасний етап економічного розвитку європейських країн характеризується прискореними темпами активізації інноваційних процесів, рівень їх інтенсивності є нижчим, ніж у країнах-інноваційних лідерах, таких як США, Японія, Південна Корея та Китай. Так, наприклад, приріст індексу інноваційного розвитку Південної Кореї, Китаю та ЄС становить відповідно 4,8%, 3,6% та 2,4% [1]. Відставання ЄС від передових країн, які успішно реалізують інноваційну політику, обумовлено низкою причин. По-перше, неоднорідністю самого регіону в силу специфіки економіки кожної з країн його члена. По-друге, неузгодженістю національних політик у сфері інновацій з наднаціональними інститутами і загальноєвропейським курсом. По-третє, недостатнім стимулюванням підприємницької діяльності у сфері інноваційних технологій. Окрім того, недостатня ефективність реалізації інноваційної політики ускладнюється постійною динамікою ЄС вектором його розширення за рахунок приєднання нових країн, які, своєю чергою, ускладнюють завдання європейських інститутів щодо впровадження інноваційної політики, зокрема у 2004 і 2007 рр. нові країни-члени ЄС мали власний негативний досвід науково-технічного та інноваційного розвитку. Так, слід зазначити, що на сьогодні країни-члени ЄС в умовах кризи мають певні труднощі в інноваційній сфері, і це стосується передусім таких країн, як Греція, Португалія, Іспанія та Італія [2].

За даними Innovation Union Scoreboard, який забезпечує порівняльну оцінку науково-інноваційної діяльності країн-членів ЄС за допомогою композитного індикатора, ЄС став більш інноваційним в останні роки. У 28 країнах-членах ЄС (ЄС-28) інноваційний індекс виріс з 0,519 у 2007 р. до 0,555 в 2014 р. У результаті ЄС скоротив розрив з двома глобальними інноваційними лідерами – США та Японією – однак розрив з лідируючим новатором – Південною Кореєю продовжує збільшуватися. У той час як показники інноваційної діяльності покращувалися для більшості країн-членів ЄС в період між 2007 і 2014 рр., розбіжності як і раніше існують і усуваються дуже повільно. Конвергенція інноваційної діяльності між країнами-членами ЄС спостерігалася в 2011, 2013 і частково в 2014 роках [1].

Активізація інноваційних процесів у країнах-членах ЄС в період з 2007 по 2014 рр. значною мірою зумовлена підвищенням відкритості та привабливості системи наукових досліджень у ЄС, поліпшенням якості людського капіталу та зростанням інтелектуальних активів. Однак, за даними Innovation Union Scoreboard, у 2014 р. зростання державних витрат на НДДКР за останні кілька років було знівельовано за рахунок безперервного падіння венчурних інвестицій і зниження частки малих і середніх підприємств, які забезпечують виробництво інноваційної продукції, а також маркетингових та організаційних інновацій [1]. Загалом за період 2007-2014 рр. по економіці ЄС-28 відбувається зростання витрат на НДДКР, за винятком 2009 р. Так, у 2014 р., порівняно з попереднім, зростання обсягів витрат на НДДКР становило 80%. У 2014 р. інтенсивність НДДКР в країнах-членах ЄС коливається від 0,38% до 3,14% від ВВП. Найбільші витрати на НДДКР є у Фінляндії та Швеції. У 2014 році Данія досягнула довгоочікуваної позначки витрати на НДДКР 3% ВВП, такий самий показник характерний і для Німеччини, у Чехії він становить 2%. Низький рівень витрат на НДДКР і надалі характерний для таких країн, як Румунія, Греція, Кіпр, Мальта. Значну різницю у витратах на НДДКР між країнами-членами ЄС-28 експерти пояснюють структурними факторами, а саме часткою НДДКР у галузевому балансі. Розглядаючи розподіл фінансування НДДКР між чотирма

секторами економіки в ЄС-28, слід відзначити, що найбільша частка припадає на підприємницький сектор економіки, друге місце посідає сектор вищої освіти, а найнижчий обсяг інвестицій зосереджено у приватному некомерційному секторі економіки [3] (рис. 1).

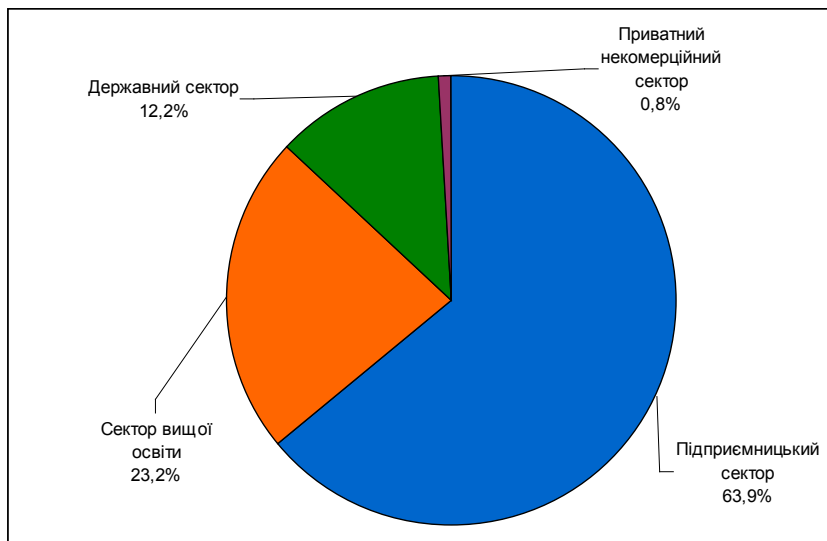

Рис.1. Розподіл витрат на НДДКР між секторами економіки в ЄС-28 у 2014 р. [3].

Основою формування інноваційної політики ЄС став прийнятий у 1985 р. «План розвитку міжнародної інфраструктури інновацій і передачі технологій». Головною метою цієї політики є стимулювання інноваційної активності і розвиток науково-технічного потенціалу, а кінцевим результатом – підвищення конкурентоспроможності економіки. При цьому роль держави в цьому процесі значно вагоміша, ніж при регулюванні звичайної економічної діяльності. Водночас слід відзначити, що на сьогодні характерною є варіативність від найменшого втручання в інноваційні процеси, крім військових технологій (Великобританія), до активної участі у формуванні пріоритетів інноваційного розвитку (Франція), а також стимулюванні інноваційної діяльності в ЄС [2]. Центральний уряд відіграє визначальну роль у проведенні фундаментальних досліджень і підготовці наукових кадрів, а регіони займаються розповсюдженням інновацій.

Розглядаючи досвід ЄС, слід відзначити, що інноваційні процеси в цих країнах здійснюються за такими напрямками: розробка єдиного антимонопольного законодавства; використання системи прискореної амортизації обладнання; пільгове оподаткування НДДКР; заохочення розвитку малого інноваційного бізнесу; фінансування новітніх технологій; стимулювання співробітництва університетської науки і фірм, які виробляють інноваційну наукомістку продукцію.

Регіональна складова інноваційної політики ЄС набуває особливого значення в поширенні знань, впровадженні інновацій, підготовці висококваліфікованих наукових кадрів і в проведенні фундаментальних наукових досліджень. Регіональна інноваційна політика поєднує, з одного боку, участь держави у розв’язанні проблем інноваційного розвитку регіонів, а з іншого, – владних інституцій у розв’язанні регіональних проблем, задіявши інноваційний фактор розвитку. В основі формування регіональної інноваційної політики лежить так звана теорія створення сприятливого середовища для нововведень [2].

У цей час регіональні проблеми в ЄС вирішуються шляхом тісних контактів центрального уряду та місцевих органів влади, оскільки саме останнім більш відомі технічні та інноваційні можливості та потреби регіонів. Ефективність реалізації інноваційної політики на регіональному рівні забезпечується шляхом її кореляції з загальною інноваційною політикою ЄС.

Сучасна інноваційна політика ЄС підпорядкована загальній стратегії його розвитку, що була сформульована у 2000 р. на Лісабонській сесії Європейської ради. Ця стратегія передбачала перетворення ЄС до 2010 р. у найбільш динамічну й конкурентоспроможну в світі економічну зону, що ґрунтується на знаннєвій економіці. Перехід до інноваційної економіки мав відбутися через проведення відповідної політики у сфері науки, яка відповідала б потребам інформаційного суспільства, прискоренню структурних реформ і створенню єдиного внутрішнього ринку ЄС. Кінцевим результатом реалізації Лісабонської стратегії було досягнення рекордних темпів економічного зростання, цілковита зайнятість населення і максимальна соціальна справедливість у країнах-членах ЄС. Однак уже в 2005 р. Європейська рада розглянула результати реалізації Лісабонської стратегії за п'ять років і дійшла невтішного висновку, що ці плани не реалізувалися. Однією з найважливіших причин був неналежний рівень фінансування наукових досліджень і технологічних інновацій (у середньому по ЄС цей показник склав близько 2% ВВП), що становить майже критичну межу, нижче якої починається стагнація й деградація науки й технологій [4].

Сьогодні в ЄС діє нова стратегія «Європа 2020», яка базується на трьох основних постулатах зміцнення економіки: розумне, стійке та всеосяжне зростання. Основними пріоритетними напрямками діяльності в ній визначено: інноваційний союз, рух молоді та план розвитку цифрових технологій у Європі. Слід відзначити, що такий чинник економічного зростання як «розумне зростання» передбачає розвиток економіки, заснованої на знаннях та інноваціях, посилення взаємодії наукових знань, досліджень та інновацій з економічним зростанням і розвитком ЄС. Досягнення цієї мети планують за рахунок підвищення якості освіти та ефективності проведення наукових досліджень, підтримки поширення інноваційних технологій і знань в ЄС, збільшуючи доступ до інформації та технологій, а також гарантуючи, що інноваційні технології будуть використовуватися для досягнення глобальних соціальних цілей. Підтримка цього напрямку відкриє інноваційні можливості європейських держав на основі покращення результативності освітнього процесу, допомоги у розвитку економічних і соціальних переваг цифрового суспільства [5].

Ще одним дієвим інструментом реалізації інноваційної політики в ЄС є програмна підтримки інноваційного розвитку. Так, згладжування відмінностей на різних рівнях управління у сфері реалізації інноваційної політики відводиться спеціальним наднаціональним програм ЄС, таким як «Мережа інноваційних регіонів» (Forum of Innovation Regions), а також спеціальним центрам поширення інновацій (Innovation Relay Centres). Основна роль цих програм – обмін досвідом з розробки та впровадження інновацій, а також всебічна підтримка інноваційного підприємництва, починаючи з питань інтелектуальної власності та закінчуючи практичним впровадженням результатів НДДКР у різні сфери економіки.

У кінці 80-х рр. у ЄС для створення сприятливого клімату для формування інноваційної економіки вперше введено в практику господарювання Рамкові програми (Framework programmes) з чіткими термінами реалізації та обсягами фінансування. Основне призначення Рамкових програм ЄС полягає не стільки у фінансуванні проектів, скільки в стимулюванні європейської кооперації між різними суб'єктами НДДКР (науково-дослідними центрами, університетами,

приватними компаніями), координації інноваційних політик країн-членів ЄС, виробленні спільної стратегії інноваційного розвитку, а також у поширенні найкращого національного досвіду створення інновацій. У межах програми їй учасникам надається підтримка у вигляді безоплатного фінансування міжнародних науково-дослідних проєктів. Таким чином, створюється максимально сприятливий науково-технологічний клімат, що дозволить стати ЄС одним з центрів світових наукових досліджень. Рамкові програми ЄС науково-технологічного та інноваційного розвитку насамперед забезпечують учасникам: знаходження стратегічних партнерів на міжнародному ринку; посилення конкурентоспроможності на міжнародному ринку; досягнення «критичної маси» в наукових і технологічних розробках; додаткові фінансові та інші ресурсні можливості; можливість оцінки рівня власних розробок; кадровий та організаційний розвиток; доступ до нової інформації і технологій.

З 2014 р. у ЄС діє 8-ма Рамкова програма «Горизонт 2020», спрямована на фінансування досліджень та інноваційних розробок. Її бюджет на 7 років (з 2014 по 2020 рр.) становить близько 80 млрд євро. Ця програма є фінансовим інструментом, який спрямований на забезпечення конкурентоспроможності ЄС у світі. Програма «Горизонт 2020» є не лише наступною Рамковою програмою після 7-ої Рамкової програми з досліджень і технологічного розвитку вона об'єднує в собі Рамкову програму з досліджень та інноваційного розвитку (РП), Рамкову програму конкурентоспроможності та інновацій (СІР) та Європейський інститут інновацій і технологій (ЕІТ). Основним стратегічним пріоритетом цієї Програми є забезпечити розвиток нових ідей, економічне зростання й робочі місця на майбутнє. У Програмі визначено три основні пріоритети: передова наука, індустриальне лідерство та соціальні виклики з наступним розподілом фінансування відповідно: 24,3 млрд євро, 17 млрд євро та 31 млрд євро. Ще одним, четвертим пріоритетом, є програма неядерних досліджень Об'єднаного науково-дослідного центру. Ці пріоритети відповідають пріоритетам, визначеним у програмі «Європа 2020». Програма «Горизонт 2020» підтримуватиме реалізацію двох видів проєктів: дослідницькі проєкти та проєкти, близькі до інноваційного ринку. Тобто програмою підтримуватимуться два види діяльності, а саме дослідження та інноваційна діяльність. При цьому беруться до уваги не лише технологічні, але і соціальні інновації. Розподіл фінансування за пріоритетними напрямками реалізації Програми подано на рис. 2 [6].

Відповідно до програми «Горизонт 2020» основними напрямками підтримки інноваційного розвитку в ЄС є [6]:

1. Посилення уваги до фундаментальних наукових досліджень як основи створення інноваційних технологій.
2. Підготовка висококваліфікованих наукових кадрів, спроможних забезпечити стабільний науково-технологічний прогрес усіх країн-членів ЄС.
3. Посилення міжрегіонального та внутрішньорегіонального співробітництва в наукових дослідженнях та інноваційних технологіях, вироблення спільної політики їх розвитку.
4. Нарощування обсягів фінансування наукових програм інноваційного розвитку (доведення витрат на НДДКР кожної країни-члена ЄС мінімум до 3 % ВВП).
5. Інноваційно-технологічна модернізація неконкурентоспроможних галузей економіки.
6. Максимальне сприяння розповсюдженню інновацій у ЄС.
7. Створення загальноєвропейського інформаційного середовища та єдиного європейського наукового та інноваційного простору.

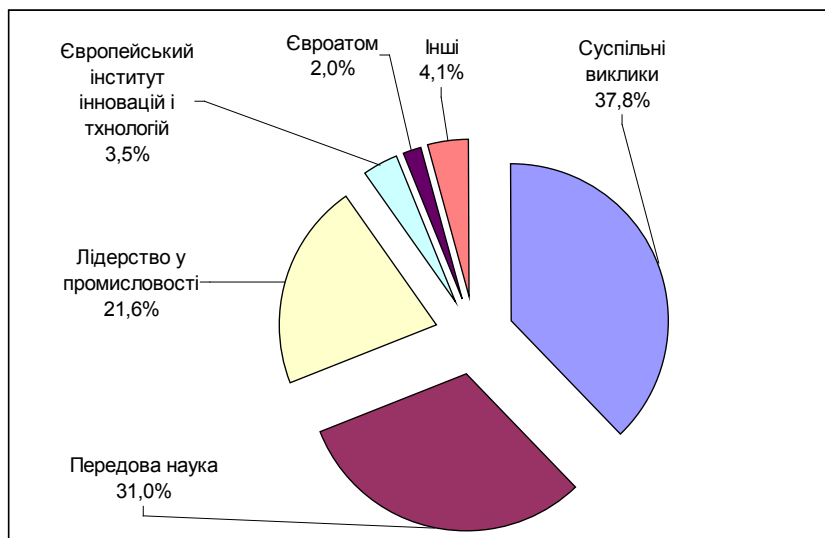

Рис. 2. Розподіл бюджету фінансування програми «Горизонт 2020» за пріоритетними напрямками у 2014 р. [6].

Програма «Горизонт 2020» має низку нових позитивних моментів. Серед них слід виділити: фінансування кожного етапу інноваційного процесу, починаючи з базових досліджень і закінчуючи розповсюдженням інновацій (від ідеї до виходу на ринок); спрощення схеми відшкодування витрат; зменшення кількості перевірок та аудитів для зменшення середнього часу на видачу гранту до 100 днів; надання більших можливостей новим учасникам і молодим науковцям для просування своїх ідей та одержання фінансування. Ця програма більш зорієнтована на підтримку саме інноваційної діяльності, оскільки передбачає об'єднати все фінансування ЄС у сфері наукових досліджень та інновацій і створення Європейського інноваційного союзу. Особлива увага у 8-ій Рамковій програмі приділяється проектам, що максимально наближені до ринку, тобто налагодженню співпраці бізнесу та науково-дослідних установ. Окрім того, до участі в наукових розробках будуть активно залучатися малі та середні підприємства. У цій програмі, на відміну від попередніх, більший акцент передбачається робити саме на підтримці короткострокових прикладних робіт, а не масштабних фундаментальних досліджень. Основний принцип програми – «перенесення ідей від лабораторії до ринку» матиме позитивний вплив на розвиток інноваційної діяльності та створення нових високотехнологічних виробництв [7]. Програма «Горизонт 2020» дозволить наблизити наукові відкриття до потреб ринку в інноваційній продукції, дасть змогу поступово подолати несприятливі умови, що перешкоджають приватному сектору інвестувати в дослідження, розробки та інновації, за допомогою створення реально діючого Європейського дослідницького простору.

Основними цілями цієї програми є вихід європейської науки на світовий рівень, усунення перешкод для створення інновацій і надання можливості співпраці державним і приватним підприємствам для проведення спільних досліджень і створення інноваційних продуктів. Програма з досліджень та інноваційних розробок ЄС також передбачає підтримку діяльності, спрямованої на подальший розвиток європейського дослідницького простору. Метою цієї діяльності є руйнування

перешкод і створення єдиного ринку знань, досліджень та інновацій та активізації інноваційного співробітництва.

Інноваційне співробітництво є важливим чинником зміцнення інноваційної активності підприємств. Воно вимірюється рівнем активної взаємодії з іншими підприємствами і установами з питань інноваційної діяльності. Слід також наголосити і на такому моменті, що інноваційне співробітництво не передбачає отримання комерційної вигоди між його учасниками. Майже третина (31,2%) підприємств ЄС були залучені в інноваційне співробітництво в 2014 р. Найбільш активно займаються інноваційним співробітництвом підприємства Великобританії (66,7% від загальної кількості інноваційних підприємств), Кіпру (52,8%), Бельгії (52,2%), а найнижчі показники цієї сфери діяльності притаманні Італії (12,7%), Мальті (16,4%) та Болгарії (16,6%).

Відмінною особливістю інноваційної політики ЄС є постійний моніторинг ефективності проведення в його межах заходів. Він дозволяє оцінити ступінь досягнення довгострокових цілей інноваційної політики, виявити слабкі і сильні місця її реалізації, своєчасно скоригувати інноваційний курс на основі використання сучасних методів і показників моніторингу інноваційної діяльності. На жаль, саме цей напрям є одним з найбільш вузьких місць у вітчизняній інноваційній політиці. Немає належної оцінки ефективності реалізації інноваційної політики, зокрема оцінки досягнення задекларованих цілей і визначених пріоритетів, якою мірою вони виконані, що не виконано, з яких причин, хто персонально відповідальний за їх невиконання, що необхідно зробити для коригування інноваційного курсу тощо.

Слід зазначити, що, оскільки Україна підписала угоду про співробітництво з ЄС, можливості скористатися коштами Програми з'явилася і в українських дослідників. Якщо проводити правильну інноваційну політику, Програма «Горизонт-2020» дозволить Україні полегшити виконання інноваційних робіт і підвищити їх ефективність. Налагодження співробітництва через участь у Рамкових програмах ЄС допоможе активніше залучати Україну до передових технологій і реалізації потенціалу вітчизняних промислових підприємств, передусім високотехнологічних виробництв, зокрема в електронно-обчислювальній, аерокосмічній галузях, у сфері розробки та впровадження нових матеріалів, у медичній промисловості на базі наявних в Україні розробок, з акцентом на включення вітчизняного виробництва до виробничої та елементної бази ЄС; розвиток лазерної техніки; генної та клітинної інженерії; розвиток енергозберігаючих технологій, переходу на використання нових відновлювальних джерел енергії, розвиток нових засобів комунікації та зв'язку, що є умовою соціально-економічної уніфікації з країнами-членами ЄС; стикування національних програм технологічного розвитку з програмами ЄС; поширення та всебічне вдосконалення систем комунікацій і зв'язку.

Далі розглянемо основні напрями та пріоритети реалізації інноваційної політики деяких країн-членів ЄС.

Наприклад, основною метою інноваційної політики Польщі є розвиток національної та регіональних інноваційних систем, які сприяють [8]:

- впровадженню інновацій;
- переорієнтації науково-дослідного сектору на задоволення потреб виробників;
- посиленню взаємозв'язків між науково-технічним сектором, органами влади, громадськими організаціями, навчальними закладами та виробництвом.

Наведені заходи в Польщі реалізуються із застосуванням таких інструментів, як: навчання працівників, підвищення кваліфікації та перекваліфікації, розвиток науки на основі залучення грантових коштів, національних дослідних програм; розбудова інфраструктури підтримки інноваційної діяльності; інформаційні

осередки і мережі; позики, податкові пільги, гарантії по кредитах; правове регулювання; охорона інтелектуальної власності [8].

Слід зазначити, що, починаючи з 2007 р., підтримка інноваційної діяльності в Польщі відбувається відповідно до Регіональних операційних програм, які передбачають розподіл коштів з фондів ЄС між воеводствами, а також операційних програм «Інноваційна економіка», «Людський капітал», «Інфраструктура і середовище», «Розвиток східної Польщі», «Технічна допомога», «Розробник інновацій». Метою останньої є підтримка патентування винаходів науковими установами і сприяння інноваційному підприємництву в освітній і науковій сфері [8].

Основні напрями реалізації інноваційної політики Німеччини визначені в Стратегії розвитку високих технологій – 2020. Основна мета цього документа – сприяти формуванню нових ринків, інтенсифікувати науково-промислову взаємодію і надавати всебічну підтримку інноваційним процесам. Окрім того, у Німеччині реалізуються програми та ініціативи, спрямовані на підтримку окремих напрямів науково-технологічного та інноваційного розвитку та інтелектомістких галузей економіки. Характерна риса таких програм – облік регіональних потреб [9].

Основним інструментом реалізації інноваційної політики в Німеччині є тематичні програми досліджень і розробок (the thematic R & D programmes). Більшість з них перебувають під контролем Федерального міністерства освіти і наукових досліджень. Програми в галузі енергетики, транспорту і космосу входять у зону відповідальності Федерального міністерства економіки та енергетики. Проекти, пов'язані з екологією і ядерною безпекою, курує Федеральне міністерство навколишнього середовища, охорони природи, будівництва та безпеки ядерних реакторів. Дослідження, присвячені питанням якості харчування і сільського господарства, перебувають під патронажем Федерального міністерства харчування, сільського господарства та захисту споживачів. При фінансуванні конкретних підпрограм, які відповідають окремим пріоритетам інноваційного розвитку, використовується система тендерів. Усі програми регулярно коректуються і при необхідності оновлюються. На формування дослідницьких та інноваційних кластерів, орієнтованих на підтримку високотехнологічного розвитку регіонів, спрямовані програми федеральних земель [9].

Національні пріоритети розвитку науки і технологій на середньострокову і довгострокову перспективу визначені в Стратегії розвитку науки і інновацій для зростання у Великобританії. Її мета – посилення науково-технічного потенціалу, створення можливості для прискорення комерціалізації нових технологій і формування доданої вартості. У Стратегії визначено сектори економіки, які вимагають випереджаючого розвитку науки і технологій. До них належать: наука про життя, виробництва з високою доданою вартістю, нанотехнології, комп'ютерні технології. Основна увага приділяється розвитку передових технологій, підготовці висококваліфікованих кадрів, питанням фінансування та розвитку партнерства між наукою і бізнесом. Регіони Великобританії також мають і власні інноваційні стратегії й активно беруть участь в інноваційних програмах ЄС. Головна роль у цьому напрямі діяльності відводиться Мережі інноваційних регіонів і локальній Мережі центрів з розповсюдження інновацій. Центри з розповсюдження інновацій отримують допомогу від Єврокомісії з виробництва і мають статус незалежних консультативних організацій у галузі технологій і бізнесу [10].

У Фінляндії налагоджено перехресні зв'язки між наукою, університетами, підприємствами, промисловими асоціаціями й державними агенціями шляхом стимулювання різноманітних партнерств між ними. Це дозволило досягти пріоритетності інвестицій у НДДКР, ефективності системи координації та співробітництва між розробниками й інвесторами.

Підсумовуючи, слід відзначити, що сьогодні європейська економіка все більше орієнтується на інноваційний розвиток, який сприяє формуванню конкурентоспроможної економіки країн-членів ЄС і створенню єдиного загальноєвропейського інноваційного простору з гнучкою структурою управління і координації. Країни-члени ЄС перейшли до нової стратегії стимулювання інновацій, яка передбачає збільшення витрат на НДДКР, створення єдиного наукового й інноваційного простору, розширення горизонтальної і вертикальної координації інноваційної діяльності та посилення ролі регіональної інноваційної політики. Головною метою ЄС у цей час є створення сприятливого середовища для впровадження нововведень у різні сфери економіки.

Досвід стимулювання інтеграційних процесів, направлений на посилення конкурентних позицій на світових ринках сучасних технологій, може бути корисним і Україні. Для того щоб Україні успішно конкурувати на ринках ЄС, основним завдання органів влади має бути формування ефективного інноваційного механізму розвитку економіки, визначення власних інноваційних пріоритетів, місця і ролі, яку мають займати інновації в процесі суспільного відтворення. На жаль, на сьогодні наша держава значно відстає у розвитку інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій. Впровадження останніх у суспільне життя і економіку відбувається досить однобоко, оскільки наявна інфраструктура інновацій в Україні не сприяє інноваційній модернізації. Основна проблема, яку необхідно вирішувати, – це подолання низького рівня інноваційного розвитку економіки, щоб в майбутньому Україна стала конкурентним партнером ЄС на інноваційному ринку. Водночас загальновідомо, що перехід до активного інноваційного шляху розвитку пов'язаний також значною мірою і від запозичення зарубіжного досвіду, що і потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. European Innovation Scoreboard // European Commission : website. – 2017. – Retrieved from http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en
2. Шелюбская Н. Новые направления инновационной политики ЕС // Narod.Ru : сайт. – 2015. – Режим доступа: http://vasilievaa.narod.ru/12_4_03.htm
3. European statistics database / Eurostat // European Commission : website. – 2017. – Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
4. Лісабонська стратегія зростання та зайнятості добігає свого кінця // УНІАН : сайт. – 2009, 12 грудня. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/world/300360-lisabonska-strategiya-zrostannya-ta-zaynyatosti-dobigae-svogo-kintsya.html>
5. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth // European Commission : website. – 2010, March 3. – Brussels. – 35 p. – Retrieved from <http://ec.europa.eu/europe2020>
6. Horizon 2020. The EU Framework Programme for Research and Innovation // European Commission : website. – 2017. – Retrieved from http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020
7. Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій (2014-2020) // Горизонт 2020. Національний портал. – 2017. – Режим доступу: <http://h2020.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/>
8. Polityka innowacyjna w Polsce jako jeden z czynników poprawy konkurencyjności gospodarki // Regionalny Centrum Innowacji i Transferu Technologii : website. – 2003. – Retrieved from <http://www.rsi.org.pl/dane/download/piwp2006.pdf>
9. The new High-Tech Strategy. Innovations for Germany // Federal Ministry of Education and Research : website. – Berlin. – 2014. – Retrieved from http://www.bmbf.de/pub/HTS_Broschuer_e_ngl_bf.pdf
10. Our plan for growth: science and innovation // Government of Great Britain : website. – 2014, December. – 78 p. – Retrieved from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/387780/PU1719_HMT_Science_.pdf

References

1. European Innovation Scoreboard (2017). Website of European Commission. Retrieved from http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en
2. Shelyubskaya, N. (2015). Novyye napravleniya innovatsionnoy politiki YeS [New directions of EU innovation policy]. Website Narod.Ru. Retrieved from http://vasilievaa.narod.ru/12_4_03.htm [in Russian].

3. Eurostat (2017). European statistics database. Website of European Commission. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
4. Lisabons'ka stratehiya zrostannya ta zaynyatosti dobihaye svoho kintsya [Lisbon Strategy for Growth and Employment ends its end] (2009, December 12). Website UNIAN. Retrieved from <http://www.unian.ua/world/300360-lisabonska-strategiya-zrostannya-ta-zaynyatosti-dobigae-svogo-kintsya.html> [in Ukrainian].
5. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth (2010, March 3). Website of European Commission. – Brussels. Retrieved from <http://ec.europa.eu/europe2020>
6. Horizon 2020. The EU Framework Programme for Research and Innovation (2017). Website of European Commission. Retrieved from http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020
7. Ramkova prohrama YeS z doslidzhen' ta innovatsiy (2014-2020) [EU Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020)] (2017). Horizon 2020. National Portal. Retrieved from <http://h2020.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/> [in Ukrainian].
8. Polityka innowacyjna w Polsce jako jeden z czynników poprawy konkurencyjności gospodarki [Title] (2003). Website of Regionalny Centrum Innowacji i Transferu Technologii. Retrieved from <http://www.rsi.org.pl/dane/download/piwp2006.pdf> [in Polish].
9. The new High-Tech Strategy. Innovations for Germany (2014). Website of Federal Ministry of Education and Research. Retrieved from http://www.bmbf.de/pub/HTS_Broschuere_engl_bf.pdf
10. Our plan for growth: science and innovation (2014, December). Website of Government of Great Britain. Retrieved from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/387780/PU1719_HMT_Science.pdf

Lutskiv O. M. Program and strategic maintenance of EU innovative policy implementation.

The article examines strategic and program tools of EU innovative policy forming and implementation. EU innovative development strategic priorities are defined. The reasons of EU lag in the intensity of innovative processes conducting from the countries (i.e. USA, Japan, North Korea and China) successful in innovative policy implementation are analyzed. Condition and tendencies of EU innovative development are outlined. In particular, the author emphasizes the fact that according to Innovation Union Scoreboard, which provides comparison of scientific and innovative activity of EU member states by compound indicator, the EU has become more innovative last years. In 28 EU member countries (EU-28) innovative index grew from 0,519 in 2007 to 0,555 in 2014. Peculiarities of innovative processes' dynamics in EU member countries in 2007 – 2014 are analyzed. The reasons that stipulate certain positive changes in the sphere are defined. Increase of transparency and attractiveness of EU scientific research system, improvement of human capital quality and growth of intellectual assets are among them.

Strategies and Programs of EU innovative development maintenance are analyzed. Their major priorities and implementation directions are outlined. European experience of innovative activity management is generalized and systematized and major directions of EU innovative processes accomplishment are examined. The role and place of innovative cooperation in strengthening of enterprises' innovative activity in the EU and its certain member countries are outlined.

The most efficient instruments of innovative activity stimulation in the EU are evaluated. Major advantages of 8th framework program compared to the previous ones are defined. Key principle, major objectives and strategic priorities of the program are examined. Main EU investment development maintenance directions indicated by Horizon 2020 are analyzed. The range of new positive points of the program compared to the previous 7 is emphasized. Financial maintenance of Horizon 2020 implementation is analyzed. Horizon 2020 funding budget allocations by EU economic activity priority directions is examined. The author emphasizes the constant activities monitoring in order to evaluate the level of innovative policy long-term goals achievement, define strong and weak points of its implementation and adjust innovative course on the basis of modern methods and parameters of innovative activity monitoring as the distinctive feature of EU innovative policy.

Peculiarities of innovative policy implementation in certain EU member countries are analyzed, in particular Polish innovative policy implementation features, German innovative policy key directions and implementation instruments, British key national priorities of science and technologies development. Directions of Ukrainian innovative policy improvement on the basis of European experience are defined.

Keywords: innovative policy, strategies, program maintenance, program documents, innovative activity, innovative processes.

Луцків Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: lutolen@i.ua).

Lutskiv Olena Mykolayivna – Ph.D. (Econ.), Sen.Res., Senior Researcher of the Department of regional economic policy of the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine”.

Надійшло 04.05.2017 р.